Rahoituksen siirto kunnista maakuntiin ja vaikutukset kuntien rahoitukseen

Verojaosto 29.3.2017

Markku Nissinen
Finanssineuvos, VM

Rahoituksen siirto kunnista maakuntiin

- LÄHTÖKOHTA: Jotta kokonaisveroaste ei nousisi, vastaavan suuruinen rahoitus tulee siirtää kunnilta > kustannusten ja tulojen siirto on koko maan tasolla kustannusneutraali

Siirtyvät kustannukset 17,42 mrd. euroa

Siirrettävät valtionosuudet

5,8 mrd. euroa

- soten osuus 2/3 laskennallisista kustannuksista, valtionosuuksina 4,7 mrd. euroa
- loput 1,1 mrd. euroa vähennetty laskennallisten sote-kustannusten osuuden mukaisesti lisäosista ja muista vos-lisäyksistä ja vähennyksistä (esim. *tuloverokevennysten kompensaatioista*)

Siirrettävät verotulot

11,14 mrd. euroa

- merkittävä osa kunnallisverosta
- siirto n. 12,47 %-yksikköä
- tuloverotukseen asteikkomuutos

→ kuntien efektiiviset veroprosentit nousevat (lievästi)

- Yhteisöverosta siirretään n. 0,5 mrd €.

REUNAEHTONA:
Kuntien väliset kunnallisveroprosenttien vaihteluvälit ja kuntalaisten veroasteet pysyvät ennallaan 12,47 %:n siirron jälkeen

Yhteisöveron kuntaosuuden alennus -10,54 %-yks.
* Peruste epävakaus, suhdanneherkkyys ja vähentää vastaavasti kunnallisveron leikkaustarvetta

Tulojen siirron seurauksena kuntatalouden tulorakenne muuttuu

	Nykyisin (vuonna 2017)	Osuus verorahoituksesta	Siirron jälkeen	Osuus verorahoituksesta
Kunnallisvero	18,6 mrd. e	61 %	7,5 mrd. e	~58 %
Yhteisövero	1,6 mrd. e	5 %	1,0 mrd. e	~8 %
Kiinteistövero	1,8 mrd. e	6 %	1,8 mrd. e	~14 %
Verotulot YHT	21,9 mrd. e	72 %	10,2 mrd. e	~79 %
Peruspalvelujen valtionosuus +okm	8,5 mrd. e	28 %	2,7 mrd. e	~21 %
Verorahoitus YHT	**30,4 mrd. e**	**100 %**	**13,0 mrd. e**	**100 %**

- Kunnallisvero on tason laskusta huolimatta edelleen merkittävin tulonlähde
- Valtionosuuksien suhteellinen osuus alenee
- Yhteisöveron suhteellinen osuus nousee, mutta sitä hillitään alentamalla kuntien osuutta yhteisöveron tuottoon
- Kiinteistöveron suhteellinen osuus nousee oleellisesti

Yksittäisen kunnan rahoituksen muutos

- Kuntakohtaiset muutokset talouden tasapainotilaan ovat lähtökohtaisesti merkittävät eli siirtyvät kustannukset poikkeavat siirtyvistä tuloista
- Nykyisellä valtionosuusjärjestelmällä tasapainotilan muutosten vaihteluväli olisi

  -1 101 - +1 651 €/asukas > kestämätön lopputulema
- Suuret muutokset johtuvat:
  - sote-kustannusten vaihteluväli suuri (2 391 – 6 175 €/as)
  - kunnallisveron tuoton vaihteluväli suuri (109 – 369 €/as)
  - siirtyvissä tuloissa ja menoissa suuria eroja (-2 045 – 1 063 €/as)
  - kuntiin jäljelle jäävien kustannusten vaihteluväli suuri (1 112 – 3 831 €/as)
  - lisäksi yhteisöveron määrän vaihtelee
  - verotulojen alenema vaikuttaa merkittävästi verotuloihin perustuvaan valtionosuuksien tasaukseen > järjestelmä ei enää toimi

Esitykset muutosten kohtuullistamiseksi

- Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen tasausprosenttien muutos: tasauslisäprosentti (80 % -> 90 %) ja tasausvähennysprosentti (30 % + lieväprogressio -> 15 %)
- Kiinteistöveron palauttaminen tasaukseen (50 %:n osuudella, poikkeuksena voimalaitosten kiinteistövero esitetään jätettäväksi pois ydinvoimalaitoksia lukuunottamatta)
- Uusi määräytymisperuste hyvinvoinnin ja terveyden edistämiskerroin (hyte-kerroin)
- Ns. automaattimuutosten rajoitin, jolla rajoitetaan siirtyvien kustannusten ja tulojen erotusta -> hyötyjen ja menetysten rajoittaminen 60 %:sesti -> lisää tai vähentää valtionosuutta
- Järjestelmämuutoksen tasaus, muutos +/- 100 euroa/as viidessä vuodessa

Vaikutukset kuntien rahoitusasemaan ja kuntatalouden kestävyys jatkossa

- Pysyvän muutospaineen (vuodesta 2023) vaihteluväli on suhteutettuna kunnallisveron tuottoon -0,89 %-yksikön laskuvarasta +0,85 %-yksikön korotuspaineeseen
- Talouden ennakoitavuuden ja kestävyyden kannalta tilanne paranee sote-kustannusten kasvupaineiden poistumisen myötä
- Kunnan budjetti keskimäärin puoliintuu, mutta kunnallisveron tuotto pysyy ennallaan (efektiivisyys eli absoluuttinen tuotto paranee hieman)
- Oleellista kunnan talouden tasapaino lähtökohtatilanteessa > mikäli jo ennestään talousvaikeuksissa, talouden tasapainottamiskeinot rajallisemmat kuin nykyisin > ongelmia tiedossa